
تحلیل تأثیر انسجام و وحدت اجتماعی و رابطه آن با تقویت امنیت ملی و کاهش جرم از دیدگاه شهروندان شیراز (با استفاده از آزمون اسپیرمن)

عباسعلی رهبر^۱

ملیحه زارع^۲

چکیده:

نظم و امنیت اجتماعی در هر جامعه‌ای دارای عوامل ایجاد و زایل کننده‌ای است که در اندیشه امام خمینی (ره) مشارکت مردمی، عدالت خواهی، قانون‌مندی و مسئولیت‌پذیری از جمله عوامل بسیار مهم در ایجاد نظم و امنیت می‌باشد. موفقیت در اجرای برنامه‌های پیشگیری از جرم با رویکردهای اجتماعی و جامعه‌محوری، نیازمند اقدامات فرا سازمانی نهادهای مرتبط، از جمله پلیس، برای افزایش اعتمادسازی، همبستگی و مشارکت اجتماعی است؛ بنابراین تحقیق حاضر، باهدف دستیابی به رابطه انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم انجام گرفته این تحقیق از نوع کاربردی- توسعه‌ای و روش انجام آن پیمایشی می‌باشد. گردآوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی (پرسش‌نامه) صورت گرفته است و جامعه آماری پژوهش، کلیه شهروندان شیراز بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ می‌باشد که جمعیت آن ۱۴۶۰۶۶۵ نفر بوده است، انتخاب گردید و با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای بر اساس فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۲۱ نفر به دست آمد، همچنین پرسش‌نامه‌ای در قالب طیف لیکرت طراحی گردید که روایی آن از طریق اخذ نظر اساتید و صاحب‌نظران محترم و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۷/ تأیید گردیده است. همچنین داده‌ها از طریق نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. بر اساس مدل کرنر و فارست تقسیم انسجام اجتماعی به چهار متغیر (گرایش به ارزش‌های اجتماعی،

---

^۱ استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی

احساس تعلق اجتماعی، گرایش به انتظام اجتماعی و مشارکت اجتماعی)، مشاهده شد که همبستگی‌های معناداری میان کاهش جرم و تقویت امنیت ملی و وحدت انسجام اجتماعی پاسخگویان وجود دارد. در این تحقیق متغیر مستقل (انسجام و وحدت اجتماعی) است که تأثیرات آن بر متغیرهای وابسته تحقیق (میزان تقویت امنیت، میزان کاهش جرائم) مورد ارزیابی قرار گرفته و در نهایت به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق و آزمون فرضیات، جهت تعیین میزان رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته، از آزمون آماری دومتغیره «اسپیرمن» استفاده گردید است. یافته‌های تحقیق نشان داد که رابطه معناداری بین افزایش انسجام و وحدت اجتماعی و تقویت امنیت ملی و کاهش میزان جرم در شهر شیراز وجود دارد.

واژگان کلیدی: انسجام، وحدت اجتماعی، امنیت ملی

مقدمه

نظام‌های سیاسی از یک طرف به دلیل مدنظر قرار دادن مسئله انسجام و همبستگی اجتماعی برای سنجش میزان وفاق و اجماع در میان شهروندان و از طرف دیگر به عنوان عاملی برای افزایش کارآمدی یک نظام سیاسی است. گذار جوامع از مرحله سنتی به مدرن و شکل‌گیری دولت مدرن در جوامع سبب شد تا این دولت‌ها با بحران‌هایی مواجه شوند. فرایندی که به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران راه مقابله با این بحران‌ها اتخاذ راهکارهایی برای بهبود و ارتقای وفاق و همدلی میان شهروندان است (امام‌جمعه زادگان، ۱۳۹۱: ۱۰). امنیت ملی مهم‌ترین اصل در ثبات سیاسی و استقلال یک کشور با یک واحد سیاسی است؛ زیرا بقای هر کشور، تمامیت ارضی و ثبات و استمرار حکومت آن بستگی به امنیت ملی آن کشور دارد. اهمیت این موضوع به حدی است که برخی امنیت ملی را پیش شرط تأمین سایر اهداف ملی می‌دانند. عده‌ای نیز مطرح می‌سازند که ملاحظات امنیتی گاه به رژیم‌های سیاسی حاکم بر کشورها اجازه می‌دهد دست به اقداماتی بزنند که حداقل در جوامع دموکراتیک برای تأمین سایر اهداف قابل قبول نیست. از سوی دیگر با به پایان رسیدن دوران جنگ سرد و آغاز عصری جدید، امنیت ملی کشورها به ویژه کشورهای جهان سوم، دچار تحول اساسی شده است. دگرگونی‌های دوران بعد از جنگ سرد تأثیری شگرف بر مسائل امنیتی ملل مختلف دارد و حتی می‌توان گفت این تحولات با توجه به یکه‌تازی ایالات متحده آمریکا، نقش سازمان ملل متحد و ارتباط تنگاتنگ «امنیت ملی» با «قدرت اقتصادی»، «ثبات سیاسی» و «مسائل فرهنگی جامعه» نقشی حساس در تحول مفهوم امنیت ملی، تأمین آن و مقابله با تهدیدات متنوع ایفا می‌کند (جمشیدی، ۱۳۹۲: ۱).

طرح مسئله

کشور ما از جمله کشورهایی است که در آن مرزهای سیاسی بر مرزهای فرهنگی و اجتماعی منطبق نیست و به همین جهت گروه‌های قومی، نژادی و مذهبی زیادی را در خود جای داده است. به عبارت دیگر در ایران با گروه‌های قومی و مناطق مختلف جغرافیایی - فرهنگی روبرو

هستیم که بر پایه مشترکات نژادی، زبانی، ادبیات و یا حداقل محل سکونت یا سرزمین، سنت‌های فرهنگی و احساسات هویتی خاصی دارند که آن‌ها را به عنوان گروه فرعی از جامعه بزرگ‌تر متمایز می‌کند. در این چارچوب، باید پذیرفت ساکنان مختلف ایران امروزی، مجموعه ناهمگونی از اقوام که در کمتر دوره‌ای از تاریخ مشترک خود در این سرزمین، انسجام و همگونی اجتماعی را داشته‌اند. همین گوناگونی و تنوع جامعه ایرانی، به انحای مختلف، بر امکان و استعداد برقراری انسجام اجتماعی تأثیر گذاشته است (فرهمند، ۱۳۹۴: ۹۷). پس با توجه به نیاز هر جامعه در جهت وجود زمینه‌های شکل‌گیری احساس امنیت و تأثیر آن، در این مطالعه به بررسی سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن نظیر اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و انسجام اجتماعی به عنوان عوامل اساسی تبیین احساس امنیت پرداخته می‌شود. در سال‌های اخیر به جهت پاسخگو نبودن رویکردهای سنتی و پیچیده شدن جرائم سازمان‌های متولی پیشگیری از جرم را بر آن داشته است که رویکرد پیشگیری اجتماعی که بر حذف علت جرم تأکید دارد اقدام نمایند ولی با وجود اقدامات صورت گرفته به نظرمی رسد با این روند تا رسیدن به هدف مطلوب راهی طولانی در پیش است و مسئولین امر پیشگیری از جرم از جمله پلیس باید ضمن فاصله گرفتن از اقدامات سنتی، دست به اقدامات بنیادی از جمله توسعه مفاهیمی که به پیشگیری اجتماعی کمک می‌نماید، بزنند. از جمله این مفاهیم انسجام اجتماعی است. انسجام اجتماعی مفهومی است که از آن به عنوان مفهومی تأثیرگذار بر قدرت ملی، یاد می‌شود ولی اثر آن بر جرائم عمومی موردسنجش قرار نگرفته است. لذا در این مطالعه این سؤال مطرح است که: انسجام اجتماعی چه رابطه‌ای با پیشگیری اجتماعی جرم دارد؟

پیشینه پژوهش:

میرزا خانی و درویشی (۱۳۹۳) پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه انسجام اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم» انجام دادند، یافته‌های آنان نشان می‌دهد بین ابعاد پنج‌گانه انسجام اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری وجود دارد که از همبستگی

زیادی برخوردار می‌باشد. نتایج تحقیق بیانگر آن است که انسجام اجتماعی با ضریب همبستگی معادل ۸۷٪ موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می‌شود.

رضوی آل هاشم و همکاران در مقاله‌ای تحت عنوان «هویت‌های قومی، انسجام اجتماعی، امنیت ملی» در سال (۱۳۸۸)، می‌گویند: سیاست دولت‌ها در ارباب و ادغام قومیت‌ها، پیامدهایی چون تنش‌های قومی، تعارضات داخلی، تضعیف همگرایی ملی امنیت ملی را به دنبال داشته است. تجربه نشان داده است هر جا که رهبران درصدد سازش با منافع قومیت‌ها بوده‌اند، به حل منازعه قومی نزدیک شده‌اند. شیوه ادغام قومیت‌ها در یک قومیت مسلط، تجربه‌ای شکست‌خورده است.

نوغانی و یوسفی در مقاله‌ای تحت عنوان «انسجام در شبکه‌های همسایگی شهر مشهد» در سال (۱۳۸۸)، به این نتیجه رسیدند که انسجام رابطه‌ای شبکه همسایگی شهر مشهد کمتر از حد متوسط و بیشتر متکی بر پیوندهای ضعیف همسایگی است و انسجام ارزشی شبکه نیز از لحاظ شدت علایق ارتباطی و تعهدات محلی ضعیف اما از نظر اشتراک علایق تعهدات نسبتاً بالاست. تحلیل چندگانه انسجام رابطه‌ای و ارزشی شبکه همسایگی نیز حاکی از این است که متغیرهای ثبات مسکونی، تراکم مسکونی، تنوع پایگاهی، تنوع قومی، مذهبی، و محلی در تغییرات انسجامی شبکه دخیل هستند و در این میان دو متغیر نخست یعنی ثبات مسکونی و تنوع پایگاهی سهم بیشتری در این تغییرات دارند.

نقدی و کمر بیگی در پژوهشی تحت عنوان «مطالعه وفاق اجتماعی در جوامع شهری، روستایی و عشایری ایلام» در سال (۱۳۸۹)، به این نتیجه می‌رسند که وفاق اجتماعی، عنصر اساسی انسجام اجتماعی و موجب استمرار حیات جامعه است، میزان وفاق اجتماعی به‌طور کلی در حد متوسط است اما این میزان در سه جامعه تفاوت محسوسی دارد به‌طوری‌که تفاوت جامعه شهری نسبت به دو جامعه روستایی و عشایری بیشتر است.

سلامی (۱۳۹۳)، «در مقاله خود تحت عنوان نقش سپاه در تقویت امنیت ملی» محیط امنیتی جهان امروز را فضای عدم اطمینان احاطه کرده است زیرا دنیای امروز در حال انتقال از نظم کهنه جهانی به سوی نظم جدیدی است که معیارها و شاخصه‌های آن ناشناخته و مبهم

است. در دوران جنگ سرد جهان در بیم یک جنگ جهانی تمام عیار به سر می‌برد که در آن فرض استفاده از سلاح‌های هسته‌ای بخش عمده‌ای از استراتژی نظامی ابرقدرت‌ها را شکل می‌داد. (۲) در آن دوران تقریباً تمامی منازعات منطقه‌ای در قالب رقابت دو ابرقدرت به وقوع می‌پیوست و در نتیجه اهداف، ابعاد، ماهیت و مشخصات چنین جنگ‌هایی به میزان عمده در کنترل ابرقدرت‌ها بود.

مبانی نظری پژوهش:

انسجام اجتماعی

انسان، موجودی اجتماعی است و در جامعه زندگی می‌کند و در برابر خواست‌ها و سلیقه‌ها و تفکرات گوناگون قرار می‌گیرد که گاه ممکن است با دیگران همخوانی نداشته باشد و به عبارتی دیگر جامعه را می‌توان شبکه سازمان‌یافته‌ای از گروه‌های در حال همکاری و تعاون دانست که به شیوه‌های منظم و منطبق بر مجموعه قوانین و ارزش‌ها در حال انجام کار ویژه‌های خود هستند و متمایل به تعامل و توازن که در آن همه عناصر گرایش‌های معقولانه به سازگاری و وفاق دارند. بنابراین به نظر می‌رسد عنصر اصلی و اساسی برای تعادل در جامعه، مفهوم وفاق و انسجام اجتماعی است. انسجام به اتفاق رسیدن در زمینه ارزش‌ها، هنجارها، منافع و مشترکات یا درون ذهنی کردن و ملکه ساختن هنجارهایی که درباره آن‌ها کمتر تردید روا می‌شود، است. (خلیلی، ۱۳۷۸: ۱۵۴). امیل دورکیم نیز از مشهورترین جامعه‌شناسانی است که مفهوم انسجام و همبستگی اجتماعی را مورد مطالعه قرار داده و وجود آن را برای هر جامعه‌ای لازم دانسته است. جاناتان ترتر به نقل از دورکیم می‌گوید انسجام وقتی رخ می‌دهد که عواطف افراد به وسیله نمادهای فرهنگی تنظیم شوند؛ جاییکه افراد متصل به جماعت، اجتماعی شده باشند؛ جاییکه کنش‌ها تنظیم شده و به وسیله هنجارها هماهنگ شده‌اند و جاییکه نابرابری‌ها قانونی تصور بنابراین جوامع مادامی که جمعیت آن‌ها اندک بود و جوامعی ساده با باورها و ارزش‌های محدود و ساده بودند انسجام در آن‌ها مکانیکی بوده است. اما دورکیم معتقد است جوامع سنتی در روند تکاملی خود تحت تأثیر

عواملی، تغییراتی را در خودپذیرا می‌شوند؛ مهم‌ترین این عوامل از نظر دور کیم پیشرفت تقسیم‌کار است که باعث تحولی عظیم در این جوامع می‌شود و در حقیقت به دلیل تقسیم‌کار است که جامعه‌ای سنتی مبتنی بر انسجام و همبستگی مکانیکی به جامعه‌ای صنعتی مبتنی بر انسجام و همبستگی ارگانیکی تبدیل می‌شود (اکبری، ۱۳۸۳: ۱۷). به‌طور کلی، انسجام اجتماعی از نظر نظریه پردازان کنش متقابل نمادین، حاصل فرآیند مستمر کنش متقابل میان اعضای جامعه است؛ کنش متقابل میان کسانی که وضعیت‌ها را در نظر می‌گیرند و نسبت به آن‌ها عکس‌العمل نشان می‌دهند (ورسلی، ۱۳۸۸: ۱۵۸).

جرم

پدیده جرم، برحسب دانشمندان و محققان دارای معانی و صور گوناگون بوده، به سخنی دیگر، آنچه از نظر یکی جرم محسوب می‌شود، برحسب دیگری نه تنها ممکن است، عنوان جرم به خود نگیرد؛ بلکه امکان دارد که حتی، عملی پسندیده به شمار آید (طالب زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۸۶). تئوری بی‌سازمانی اجتماعی، جرم را نتیجه کاهش همبستگی اجتماعی می‌داند. زمانی که اجتماعات، نابسامان می‌شوند؛ همسایه‌ها نسبت به نظارت و بازبینی خاطیان بالقوه بی‌میل می‌شوند؛ پیامد این بی‌میلی و عدم مسئولیت نسبت به رفتار دیگران، افزایش رفتارهای کج رو، خواهد بود. در حقیقت، در این دیدگاه کاهش سرمایه اجتماعی فردی و سازمانی، به تضعیف همبستگی محله‌ای، می‌انجامد و بی‌سازمانی اجتماعی را در جامعه، گسترش می‌دهد و زمینه برای بروز جرائم مهیا می‌شود (طالب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۸۸).

امنیت

در آغاز و در ادوار گذشته «امنیت» بیانگر نوعی «تضمین» فیزیکی برای وجودی عینی نظیر شخص، خانواده، قبیله، حکومت و... بود. با پیشرفت جوامع انسانی، «امنیت» به تدریج مفهومی گسترده و پیچیده به خود گرفت که علاوه بر فقدان تهدید و ترس بیانگر تضمینی نیز برای رشد و پیشرفت، تعلیم و تربیت، شکوفایی استعدادها، توسعه جوامع انسانی و ضامن حفظ حیات مادی و معنوی هست. به‌طور کلی در مفهوم امنیت دو رکن اساسی قرار دارد:

۱- فقدان تهدید و ترس یا اطمینان به خود و ادامه حرکت؛ ۲- آزادی و روشنی آینده حرکت و فعل انسان و جامعه. به همین جهت گاه امنیت را به معنای آزادی نسبی یا آزادی مطلق برای حفظ موجودیت خود (۳) ۳- و ارتقاء آن دانسته‌اند (جمشیدی، ۱۳۹۲: ۲). مفهوم احساس امنیت یکی از شاخص‌های کیفیت زندگی در شهرهاست و آسیب‌ها احساس اجتماعی از مهم‌ترین پیامدهای مختلف امنیت به شمار می‌روند. احساس امنیت را می‌توان در امان بودن یا در امان حس کردن خود از تهدید تعریف نمود. بنابراین احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود جرم و شرایط جرم خیز در آن جامعه بازمی‌گردد و هر مقدار جرم و شرایط جرم خیز بالاتر باشد احساس امنیت شهروندان پایین‌تر است. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف به‌صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. در مجموع ممکن است در جامعه‌ای امنیت وجود داشته باشد ولی سطح احساس امنیت مردم پایین باشد؛ که این موضوع بستگی به عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های دموگرافیکی، پایین بودن سطح پیوند خانوادگی و محله‌ای دارد (سیف‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۹۳). امنیت از جمله پدیده‌های قابل توجهی است که از نیازها و ضرورت‌های اساسی فرد و جامعه به شمار می‌رود و فقدان آن و یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد. وجود امنیت در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، نظامی و جغرافیایی از مطلوبیت ویژه‌ای برای هر جامعه برخوردار است. باید پذیرفت که امنیت نه تنها در وضعیت جنگی و هرج و مرج الزام‌آور است ب که در زمان آرامش و انسان نیز مهم ارزیابی. امنیت مقوله‌ای قابل توجه هم برای افراد و هم برای جامعه محسوب می‌گردد. لذا تصور به جامعه کاملاً منسجم و یکپارچه نیز به معنای بی‌نیازی از امنیت نیست. بنابراین یکی از انواع امنیت‌ها، امنیت اجتماعی است که از جایگاه و موقعیت برجسته‌ای برخوردار بوده و تولید و تأمین آن و همچنین پایدارسازی آن نیازمند مقدمه و زمینه‌های نسبتاً پیچیده‌ای بوده و آسیب‌پذیری و زوال آن نیز تحت تأثیر زمینه‌ها و کاهش سرمایه اجتماعی می‌باشد (پیلتن و برومند، ۱۳۹۳: ۱۲۳).

امنیت ملی

باور غالب پیرامون امنیت این است که بانظم نوین شکل گرفته از سال ۱۹۹۰ به بعد، این مفهوم بار معنایی گسترده‌ای یافته است. این گستردگی، در چهار گونه اصلی قابل شناسایی است. اول اینکه، مفهوم امنیت از امنیت دولت‌ها به امنیت گروه‌ها و افراد توسعه یافته است. این روند انتقالی رو به پایین از دولت‌ها به افراد است. ثانیاً، مفهوم امنیت از امنیت دولت‌ها به امنیت سیستم بین‌الملل و یا محیط مادی مافوق ملیت‌ها تغییر نموده است. این توسعه‌ای روبه بالا از ملت‌ها به سمت زیست کره است (عباس زاده و کرمی، ۱۳۹۰: ۳۵). در امنیت ملی پایدار، تلاش بر شناسایی این طیف جدید نیازمندی‌ها و تفکیک صحیح آن‌هاست. دستیابی به درجات اطمینان نبخش و قابل اتکایی از امنیت ملی، مستلزم درک و فهم پنداشت سنتی و نوین از مفهوم امنیت ملی و مؤلفه‌های وابسته بدان است که در این مقاله، به آن‌ها اشاره می‌شود (مینایی و زهدی، ۱۳۹۱: ۸۱). امنیت ملی بیانگر وجود «امنیت» در چهارچوب «ملت» یا به عبارت دقیق‌تر و امروزی در درون دولت^۱ ملت است و لذا مفهومی است همراه و همزاد با پیدایش کشور و دولت. همچنین ملت ملی مفهومی مبهم و وسایل است. (مع‌ذکک تلاش‌هایی چند برای تعریف امنیت ملی صورت گرفته است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد: «امنیت ملی به معنای آزادی نسبی یا مطلق یک کشور از حملات احتمالی یا خرابکاری‌های سیاسی یا اقتصادی همراه با قدرت حمله متقابل علیه کشوری که آن را موردتهاجم قرار داده با تأثیر تعیین کننده است (جمشیدی، ۱۳۹۲: ۴).

جدول شماره ۱ تعاریف امنیت ملی از نظرگاه‌های مختلف

<p>آرنولد ولفرز: امنیت ملی را نمادی مبهم می‌داند که اصلاً ممکن نیست معنای دقیقی داشته باشد و باری بوزان نیز مطرح می‌سازد که فقط می‌توان موارد و مصادیق مشخص آن را تعریف کرد</p>	<p>تعاریف امنیت ملی از دیدگاه صاحب‌نظران</p>
<p>دائرة المعارف بین‌المللی: علوم اجتماعی امنیت ملی توان یک ملت در حفظ ارزش‌های داخلی از تهدیدات خارجی است.</p>	
<p>ریچارد کوپر: امنیت ملی به معنی توان جامعه در حفظ و بهره‌گیری از فرهنگ و ارزش‌هایش می‌باشد</p>	

<p>والتر لیپمن: کشوری را دارای امنیت می داند که در صورت احتراز از جنگ، مجبور به فدا کردن منافع حیاتی خود نباشد و در صورت وقوع جنگ منافع حیاتی خود را با پیروزی در جنگ حفظ کند</p>	
<p>حمید بهزادی: امنیت در روابط سیاسی و بین المللی غالباً به معنی احساس آزادی کشور در تعقیب هدف های ملی و فقدان ترس و خطر جدی از خارج نسبت به منافع اساسی و حیاتی کشور آمده است</p>	

منبع: مطالعات نگارنده

شورای عالی امنیت ملی:

یکی از نهادهای بسیار مهم و کارساز در امور سیاست گذاری خارجی جمهوری اسلامی ایران شماری عالی امنیت ملی است. بر اساس اصل ۱۷۶ قانون اساسی به منظور تأمین منافع ملی و پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی، شورای عالی امنیت ملی به ریاست رئیس جمهور با وظایف زیر تشکیل می گردد:

جدول شماره ۲ وظایف شورای مای امنیت

<p>۱- تعیین سیاست های دفاعی^۱ امنیتی کشور در محدوده سیاست های کلی تعیین شده از طرف مقام رهبری</p>
<p>۲- هماهنگ نمودن فعالیت های سیاسی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی دفاعی- امنیتی</p>
<p>۳- بهره گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی</p>

با توجه به اعضای شورای عالی امنیت ملی که شامل روسای قوای سه گانه، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح فرماندهان ارشد سپاه و ارتش، رسول امور برنامه و بودجه، دو نماینده مجلس، وزرای امور خارجه، کشور و اطلاعات است، این شورا را می توان بالاترین،

مؤثرترین و هماهنگ‌ترین نهاد تصمیم‌گیری در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران قلمداد کرد (صدیقی، ابوالفضل، ۱۳۸۶: ۱۱۳).

جدول شماره ۳ عوامل مؤثر بر امنیت ملی

عوامل مؤثر بر امنیت ملی در مقابل تهدیدات داخلی	عوامل مؤثر بر امنیت ملی در مقابل تهدیدات خارجی
وحدت ملی و اعتقادی	قدرت زیرساخت‌های داخلی و یا به‌عبارت‌دیگر میزان پتانسیل مؤلفه‌های قدرت ملی
اعتماد متقابل ملت و رهبری	-قدرت و ظرفیت بازدارندگی مؤثر
وجود مشروعیت نظام حاکم نزد افکار عمومی	توانایی در ایجاد قدرت مکمل از طریق مشارکت در پیمان‌های منطقه‌ای و یا اتحادهای نظامی
اقتدار نظام در اعماق قانون	منافع امنیتی مشترک با سایر قدرت‌ها
توانائی نظام در هدایت و مهار بحران‌های داخلی	منافع اقتصادی و سیاسی مشترک با سایر دولت‌ها
عدم وجود نیروهای گریز از مرکز	وجود یک تاریخ نظامی درخشان (اجرا جنگ‌های موفق به‌ویژه در گذشته نزدیک)
توسعه پایدار	میزان توانائی در هدایت و مدیریت بحران‌ها
سلامت سیستم اقتصادی و اداری کشور	موقعیت جغرافیایی و ژئوپولیتیک مناسب
تأثیرناپذیری فرهنگ بومی از نفوذ عوامل فرهنگی بیگانه	توانایی نظام‌های امنیت جمعی در کنترل ناامنی

منبع: (سلامی، ۱۳۹۲: ۲۸).

استراتژی امنیت ملی:

هر یک از دولت‌های جهان بر اساس نظام‌ها و نظام‌های امنیتی مختلف و بر طبق الگوهای استراتژیک موجود، استراتژی امنیت ملی خود را شکل می‌دهند. در یک نگرش کلان دو نوع استراتژی برای تأمین امنیت ملی کشورها وجود دارد. یکی تحت عنوان استراتژی ملی که در آن کشور اتخاذکننده این استراتژی برای تأمین امنیت ملی خود به ارکان داخلی و عناصر قدرت ملی خود متکی است. در این نوع استراتژی خود توسعه یافتگی نظامی، کفایت ملی و اثربخشی مؤلفه‌های قدرت ملی اجزاء اصلی امنیت را تشکیل می‌دهند. دومین استراتژی به استراتژی امنیت بین‌المللی معروف است و در آن چند کشور با ایجاد اشتراک منافع و بسط حوزه سرمایه‌گذاری‌های مشترک قلمرو و امنیتی وسیعی را تشکیل می‌دهند و در نتیجه آن تهدید علیه منافع یک کشور به منزل تهدید علیه منافع سایر کشورها تلقی می‌گردد. در این استراتژی، یک زنجیره به هم پیوسته امنیتی از کشورهای مختلف تشکیل می‌شود که موجب پیوند منافع بین آنان و در نتیجه کاهش احتمال وقوع جنگ در میان‌شان می‌گردد. برای درک این موضوع که هر کشور بر اساس چه عواملی به گونه‌هایی از نظام‌های امنیتی و یا استراتژی‌های مرتبط به امنیت ملی روی می‌آورد، ذکر این نکته ضروری است که برداشت و درک دولت‌ها و نظام‌های سیاسی مختلف از مفهوم و محتوای امنیت ملی با یکدیگر متفاوت است. تفسیر و تعبیر عملی دولت‌ها از مفهوم امنیت ملی به ماهیت سیاسی این نظام‌ها و فرهنگ حاکم بر آنان بستگی دارد (همان).

وحدت ملی:

با توجه به قومیت‌های مختلف در کشور ایران، قانون اساسی "وحدت ملی" را در اصول مختلف من جمله اصول ۹، ۲۶، و ۱۰۰ قانون اساسی مورد تأکید قرار داده است. اقوام، زبان‌ها، نژادها، ادیان و مذاهب مختلف در یک کشور می‌تواند منها بروز تشست و پراکندگی در آن گردد.

جدول شماره ۴ موازین قانون اساسی در رابطه با تحقق وحدت ملی

تساوی اقوام	موازین قانون اساسی برای تحقق وحدت ملی:
رسمیت دیگر مذاهب اسلامی	
رسمیت ادیان توحیدی	
حق استفاده از زبان‌های محلی	
تمامیت ارضی	
استقلال و آزادی	
تفکیک‌ناپذیری اصول	
امت اسلامی	

(منبع: نجفی و محسنی، ۱۳۸۸: ۱۳۰)

مدل کرنر و فارست در رابطه با انسجام اجتماعی:

۱- گرایش به ارزش‌های اجتماعی: ارزش اجتماعی واقعه یا امری است که مورد اعتنای جامعه قرار دارد. این نوع ارزش‌ها باعث گرایش‌های اجتماعی افراد می‌شود و گرایش‌های اجتماعی تمایلاتی کلی هستند که در فرد باوجود می‌آیند و ادراکات، عواطف و افعال او را در جهت‌های معینی به جریان می‌اندازند. بنابراین، این گرایش‌های اجتماعی شامل کشش فرد به انواع ارزش‌هایی هستند که افراد با آن‌ها حیات اجتماعی را می‌گذرانند و اعضای یک جامعه در برابر آن‌ها به نوعی یکپارچگی و انسجام می‌رسند. در این زمینه می‌توان گفت که عدالت، نوع دوستی، احترام به اقوام دیگر و غیره جزء ارزش‌های اجتماعی محسوب می‌شوند.

۲- گرایش به انتظام اجتماعی: بعد گرایش به انتظام اجتماعی به میزان کنترل اجتماعی افراد توسط جامعه اشاره می‌کند. از دیدگاه جامعه‌شناسان کنترل اجتماعی به مکانیسم‌هایی اطلاق می‌شود که جامعه برای واداشتن اعضایش به سازگاری و جلوگیری از ناسازگاری

باکار می برد. بنابراین می توان انتظار داشت که گرایش به انتظام اجتماعی توسط سطح پایین تمایل افراد به انحرافات و جرائم اجتماعی مشخص می شود.

۳- احساس تعلق اجتماعی: تعلق اجتماعی نقطه عطف فرآیندی است که طی آن فرد نسبت به مکان، محیط، شیو یا امری احساس تعهد و مسؤولیت پیدا می کند؛ به نوعی که موجب احساس مثبت به محیط و یا امر مورد نظر می شود.

۴- مشارکت اجتماعی: دربرگیرنده انواع کنش های فردی ° گروهی به منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه و همچنین اثر نهادن بر فرآیندهای تصمیم گیری درباره امور عمومی است (امام جمعه زادگان و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۲)

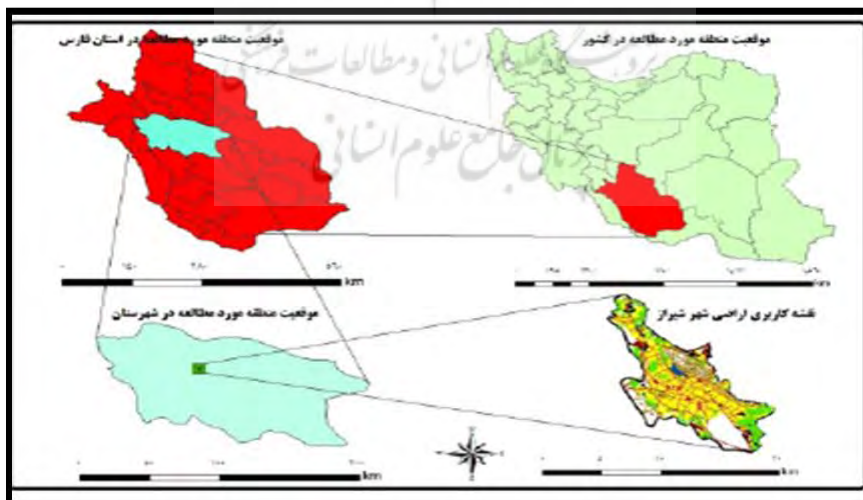
روش تحقیق:

این تحقیق از نوع کاربردی- توسعه ای و روش انجام آن "پیمایشی" است، گردآوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه ای و مشاهدات میدانی (پرسش نامه) صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش، کلیه شهروندان شیراز بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ (۱۴۶۰۶۶۵) نفر بوده است، انتخاب گردید و با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای بر اساس فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۲۱ نفر به دست آمد، همچنین پرسش نامه ای در قالب طیف لیکرت طراحی گردید که روایی آن از طریق اخذ نظر اساتید و صاحب نظران محترم و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۷٪ تأیید گردیده است. در این تحقیق "متغیر مستقل" (انسجام و وحدت اجتماعی) است که تأثیرات آن بر متغیرهای وابسته تحقیق (میزان تقویت امنیت، میزان و کاهش جرائم) مورد ارزیابی قرار گرفته و در نهایت به منظور تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق و آزمون فرضیات، جهت تعیین میزان رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته، از آزمون آماری دو متغیره "اسپیرمن" استفاده گردید است. پرسش اصلی تحقیق عبارت است از اینکه آیا بین انسجام اجتماعی، میزان کاهش جرم و تقویت امنیت، رابطه معناداری وجود دارد؟

موقعیت جغرافیایی شهر شیراز

شهر شیراز مرز استان فارس بر روی جلگه‌ای طویل به طول ۱۲۰ کیلومتر و عرض ۱۵ کیلومتر در طول شرقی ۵۲ درجه و ۲۹ دقیقه تا ۵۲ درجه و ۳۶ دقیقه عرض شمالی و ۲۹ درجه و ۳۲ دقیقه تا ۲۹ درجه و ۴۱ دقیقه در ۹۰۰ کیلومتری جنوب پایتخت واقع شده است، ارتفاع شهر از سطح دریا ۱۴۸۸ متر از منتهی الیه شرقی شهر تا ۱۷۰۰ متر در غرب آن متغیر است. پست ترین نقطه دشت شیراز در جنوب شرقی (دریاچه مهارلو) با ارتفاع ۱۵۰۰ متری از سطح دریا می باشد و بلندترین نقطه آن در شمال غرب دشت است. شیراز از شمال به رشته کوه‌های بمو، پشت مله، چهل مقام و بابا کوهی منتهی می‌باشد. و در غرب نیز به رشته کوه‌های دراک که تا شمال غربی امتداد می‌یابد محدود می‌شود. در جنوب شیراز ارتفاعات سبزپوشان (سیاح) در امتداد رودخانه قره‌آعاج پیش رفته و به ارتفاعات سپیدار (سفیدار) منتهی می‌شود که معروف ترین آن دراک می‌باشد. ارتفاعات مهار لو در جنوب دریاچه مهار لو و جنوب شرق شیراز کشیده شده و به تدریج با ارتفاعات شمال خفر منتهی می‌شود (مهندسین مشاور شهر و خانه، ۱۳۸۴:۱۱).

شکل شماره ۱ محدوده سیاسی منطقه مورد مطالعه در کشور، استان و شهرستان

بحث و یافته‌ها

وجود نظم و امنیت اجتماعی اساسی‌ترین عامل توسعه و رشد فرهنگی - سیاسی و اجتماعی و اقتصادی است و همواره جهت و حرکت سرمایه در بازارهای داخلی و خارجی به سوی نواحی و مناطق امن در جریان است.

- فرضیه تحقیق بیان می‌دارد: «**بین انسجام و وحدت اجتماعی در شیراز و کاهش جرائم و تقویت امنیت شهر رابطه معناداری وجود دارد.**»

برای آزمون فرضیه تحقیق، با توجه به موضوع پژوهش، ۱۲ شاخص در قالب طیف لیکرت، برای تعیین میزان رابطه متغیرهای انسجام و وحدت اجتماعی با کاهش جرائم و تقویت امنیت در شیراز طراحی گردید که با استفاده از آزمون اسپیرمن رابطه معناداری متغیرها با همدیگر تجزیه و تحلیل گردیده است.

بنابراین ابتدا، رابطه هر یک از شاخص‌ها بر اساس نظر شهروندان بررسی گردید. در این راستا، رابطه بین متغیرهای مؤثر انسجام و وحدت اجتماعی در قالب ۱۲ متغیر بررسی گردیده است. این متغیرها با استفاده از آزمون ناپارامتریک "اسپیرمن" و ضریب همبستگی، تحلیل و سطح معناداری آن‌ها در ذیل بررسی و محاسبه می‌گردد.

جدول شماره ۵ میزان تأثیر انسجام و وحدت اجتماعی و رابطه آن با کاهش جرم و تقویت امنیت ملی از دیدگاه شهروندان شیراز

متغیرها	میزان تأثیر	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
افزایش تعهد	۳۲,۵۰	۳۴,۸۰	۱۵,۳۰	۱۳,۲	۴,۲۰	
افزایش تعلق	۲۰,۶۶	۳۳,۶۰	۲۴,۹۴	۱۱,۴	۹,۴	
رعایت حقوق سایر اقلیت‌های قومی	۳۴,۶۸	۳۶,۸۲	۱۵,۶۰	۸,۶	۴,۳	
هویت اجتماعی	۳۰,۰۶	۲۷,۰۴	۲۱,۷	۱۵,۸	۷,۴	
افزایش یکپارچگی	۲۵,۸	۴۴,۱	۲۰,۸	۸,۲۶	۱,۰۳	
کاهش تعصب و خشونت‌های اقلیت‌ها	۲۴,۳۵	۳۰,۴۳	۲۰,۲۱	۱۵,۲۰	۹,۸۱	
گرایش به ارزش‌های اجتماعی	۲۲,۲۵	۳۷,۷۵	۱۶,۶۷	۱۱,۷	۱۱,۶۳	
حفظ و تقویت ارزش‌های مذهبی	۲۶,۶۳	۳۵,۷۶	۱۶,۴	۱۰,۸۱	۱۰,۴	
مسئولیت‌پذیری	۲۵,۲۳	۲۷,۸۷	۲۱,۷	۱۳,۴	۱۳,۸	
افزایش مشارکت اجماعی	۲۸,۸	۲۳,۸	۲۳,۰۳	۱۵,۰۳	۱۰,۳۶	
اعتمادسازی	۲۶,۳۱	۲۷,۶۹	۲۲,۵۹	۱۳,۷	۹,۷۱	
افزایش عدالت	۲۸,۶۱	۲۹,۸۲	۱۷,۷۷	۱۱,۴	۱۱,۴	

مآخذ: مطالعات میدانی، پرستنامه: ۱۳۹۵

به‌طور کلی می‌توان گفت انسجام و وحدت اجتماعی باعث تقویت امنیت در شیراز و کاهش چشمگیر جرائم می‌شود که در جدول تقاطعی ذیل رابطه این دو متغیر بر همدیگر بر اساس آزمون نا پارامتریک "اسپیرمن" مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

جدول شماره ۶. محاسبات ضریب همبستگی متغیرهای موردبررسی در نمونه‌ها با آزمون اسپیرمن

آزمون	متغیر	شاخص	میزان کاهش جرائم
spearman's rho	۱-افزایش تعهد	Correlation Coefficient	۰,۰۱۴
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۲-افزایش تعلق	Correlation Coefficient	۰,۰۲۳۵
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۳-رعایت حقوق سایر اقلیت‌های قومی	Correlation Coefficient	۰,۰۳۳
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۴-افزایش هویت فردی	Correlation Coefficient	۰,۰۸۴۵
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
۵-کاهش تعصب و خشونت اقلیت‌ها	Correlation Coefficient	۰,۰۶۳۳	
	Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰	
	N	۳۲۱	
spearman's rho	۶-گرایش به ارزش‌های اجتماعی	Correlation Coefficient	۰,۰۱۱
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۷-مسئولیت‌پذیری	Correlation Coefficient	۰,۰۲۹
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱

آزمون	متغیر	شاخص	میزان کاهش جرائم
	۸- حفظ و تقویت ارزش‌های مذهبی- فرهنگی	Correlation Coefficient	۰,۰۳۱
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۹- یکپارچگی	Correlation Coefficient	۰,۰۸۸
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۱۰- افزایش مشارکت اجتماعی	Correlation Coefficient	۰,۰۰۳
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۱۱- اعتمادسازی	Correlation Coefficient	۰,۰۰۳
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱
	۱۲- افزایش عدالت	Correlation Coefficient	۰,۰۷۴
		Sig. (2-tailed)	۰,۰۰۰
		N	۳۲۱

مآخذ: مطالعات میدانی، پرسشنامه: ۱۳۹۵ Sig: 0/05

در تحلیل میزان تأثیر متغیرهای انسجام اجتماعی بر میزان کاهش جرائم و تقویت امنیت در شیراز با توجه به نتایج حاصل از آزمون اسپیرمن در جدول فوق می‌توان استدلال کرد که انسجام و وحدت اجتماعی بین شهروندان بر میزان کاهش جرم و جنایت تأثیر مثبتی داشته است.

همان طور که در جدول فوق مشاهده می شود سطح معناداری کلیه متغیرها با میزان کاهش جرم (۰,۰۰۰) است و از آنجا که سطح معناداری در آزمون اسپیرمن پایین تر از ۰,۰۵ است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین کلیه متغیرهای انسجام و وحدت اجتماعی با میزان کاهش جرم و جنایت در شیراز رابطه ای دوسویه و معنادار برقرار است. در زیر ضریب میانگین کلی متغیرهای فوق آمده است:

جدول شماره ۷ ضریب میانگین وزنی متغیرهای مورد بررسی در نمونه ها با آزمون اسپیرمن

میزان کاهش جرائم	شاخص	متغیر	آزمون
۰,۰۶۶۵	Correlation Coefficient	ضریب میانگین وزنی متغیرها	spearman's rho
۰,۰۰۰	Sig. (2-tailed)		
۳۲۱	N		

Sig: 0/05

مآخذ: مطالعات میدانی، پرسشنامه: ۱۳۹۵

با این توصیف، همان طور که در جدول فوق مشاهده می شود از بین ۱۲ متغیر تحلیل شده، ضریب همبستگی آنها ۰/۰۴۶۵ و سطح معنی داری متغیرها (Sig.=۰/۰۰۰) است، با توجه به دو دامنه بودن آزمون (2- tailed) مشخص می شود که رابطه معناداری بین افزایش انسجام و وحدت اجتماعی و کاهش میزان جرم و جنایت در شیراز رابطه وجود دارد. بنابراین با توجه به نتایج حاصل از آزمون اسپیرمن می توان نتیجه گرفت که بین افزایش انسجام و وحدت اجتماعی و کاهش جرم و جنایت در منطقه رابطه معنی داری وجود دارد. **تأیید فرضیه:** نتایج نشان داد که بین انسجام و وحدت در شیراز و کاهش جرائم و تقویت امنیت شهر ارتباط معناداری وجود دارد، مورد تأیید قرار می گیرد.

نتیجه گیری

در طی زمان مفهوم «امنیت ملی» تحول یافته و در هر برهه‌ای با شرایط و موقعیت خاص نظام جهانی و وضعیت کشورها و واحد سیاسی به گونه‌ای هماهنگ و سازگار شده است. در عرصه اقدام برای تأمین، حفظ و گسترش امنیت ملی، از استفاده محض و محدود قدرت نظامی در گذشته به کاربرد تمامی ابعاد بنیادین بالقوه و بالفعل قدرت ملی، تسری یافته است؛ که در این تعبیر امنیت ملی مفهومی عام، کلی و فراگیر می‌یابد و لذا فرایندی یک‌جانبه و تک‌بعدی نیست. پژوهش حاضر، با تحلیل اثر وحدت و انسجام بر تقویت امنیت ملی و کاهش جرم را مورد بررسی قرار داده. این پژوهش، از نوع تحقیق کاربردی- توسعه‌ای و روش آن پیمایشی بوده است، با بررسی‌های به‌عمل آمده در رابطه با آزمون فرضیه تحقیق مشخص گردید که از بین ۱۲ متغیر تحلیل شده، ضریب همبستگی آن‌ها ۰/۰۴۶۵ و سطح معنی‌داری متغیرها (Sig.=۰/۰۰۰) است، با توجه به دو دامنه بودن آزمون (2-tailed) نتیجه می‌گیریم که رابطه معناداری بین افزایش وحدت و انسجام و کاهش میزان جرم و جنایت در شیراز وجود دارد.

منابع

- اکبری، امین (۱۳۸۳) نقش سرمایه‌ی اجتماعی در مشارکت؛ بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی، اجتماعی (مطالعه‌ی موردی روستای فارسنج از توابع سقز)، پایان‌نامه‌ی دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
- امام‌جمعه زادگان، سید جواد، صادقی نقد علی، زهرا، رهبر قاضی، محمود رضا، نوعی باغبان، سید مرتضی، (۱۳۹۱) بررسی رابطه مصرف رسانه‌ای و انسجام اجتماعی (مطالعه موردی جوانان شهر تبریز)، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی، دوره اول، شماره ۴
- پیلتن، فخرالسادات، برومند، مختار، (۱۳۹۳)، بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر امنیت اجتماعی (مورد مطالعه کلیه زنان و مردان واقع در گروه سنی ۵۴-۸۱ سال شهر جهرم)، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال ششم/شماره دوم.
- جمشیدی، محمدحسین، (۱۳۹۲)، امنیت ملی در سیاست بین‌المللی معاصر بررسی نظری، فصلنامه بررسی‌های نظامی - شماره ۲۱
- خلیلی، محسن (۱۳۷۹)، آفرینش وفاق کار ویژه بنیادین قانون اساسی فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۲ و ۳
- رضوی آل هاشم، بهردا، کاظمی، علی، رضوی، بهروز، (۱۳۸۸)، هویت‌های قومی، انسجام اجتماعی، امنیت ملی، کتاب ماه علوم اجتماعی، شماره شانزدهم.
- سلامی، حسین، (۱۳۹۲)، نقش سپاه در امنیت ملی، فصلنامه بررسی‌های نظامی - شماره ۲۴ و ۲۳
- سیف‌الدینی، فرانک، عیوض لو، داود، عیوض لو، محمود، رینا، جهانبخش، (۱۳۹۲)، سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر احساس امنیت (مطالعه موردی: شهرستان کوه دشت)، فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری، سال اول، شماره اول، صفحات ۸۹-۱۱۲
- صدیقی، ابوالفضل، (۱۳۸۶)، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از آغاز تا سال ۱۳۶۸، انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی،

تحلیل تأثیر انسجام و وحدت اجتماعی و رابطه آن با تقویت امنیت ملی و... / ۹۹

- طالب زاده، مریم، حقیقتیان، منصور، جهانبخش، اسماعیل، (۱۳۹۲)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با میزان جرم در شهر شهرکرد در سال ۱۳۹۱، فصلنامه دانش انتظامی چهارمحال و بختیاری، سال اول، شماره سوم
- عباس زاده، هادی، کرمی، کامران، (۱۳۹۰)، سرمایه اجتماعی و امنیت ملی پایدار، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال چهاردهم، شماره اول، شماره مسلسل ۵
- فرهمند، مهناز، سعیدی، مدنی، محسن، سعیدی خلیفه کندی، مهناز، (۱۳۹۴)، مطالعه تطبیقی انسجام اجتماعی بین دو قومیت آذری و گُرد (مورد مطالعه: شهرهای سندج و تبریز)، بررسی مسائل اجتماعی ایران، دوره ۶، شماره ۱،
- میرزا خانی، عبدالرحمان، درویشی، صیاد، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه انسجام اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۳۸، ص ۵۹-۷۰
- مینایی، حسین، زهدی، یعقوب، (۱۳۹۱)، بررسی میزان تأثیر انسجام اجتماعی و تغییرات جمعیتی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه راهبر دفاعی، سال دهم، شماره ۲۹
- نجفی، مرتضی، محسنی، فرید، (۱۳۸۸)، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران (شامل: مبانی نظام، نهادهای سیاسی و شرح قانون اساسی، انتشارات بین المللی الهدی، چاپ هشتم
- نقدی، اسدالله، کمر بیگی، خلیل (۵۸۳۱)، مطالعه وفاق اجتماعی عام در جوامع شهری، روستایی و عشایری ایلام.
- ورسلی، پیتیر (۱۳۸۸) نظریه‌های جامعه‌شناسی نظم، ترجمه سعید معیدفر، تهران: جامعه‌شناسان.
- یوسفی، علی؛ نوغانی، محسن؛ حجازی، مهلا (۵۸۳۳)، انسجام در شبکه‌های همسایگی شهر مشهد، مجله جامعه‌شناسی ایران، شماره ۵، دوره دهم

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی